

ШЛЯХИ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ У ПОВОЄННИЙ ЧАС

Бунякова Ю.Я.

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Екологічні проблеми, викликані повномасштабним вторгненням росії в Україну, безумовно несуть в собі глобальні екологічні наслідки, обумовлені безупинними негативними впливами на навколишнє природне середовище, і екологічними загрозами, викликаними, в тому числі, ядерним тероризмом. Вже зараз, не зважаючи на війну, що триває, є необхідним створення певної стратегії подолання екологічної кризи, із залученням широкого кола науковців, експертів в сфері екології, адже всі війни колись закінчуються.

На цьому шляху є певні перешкоди, пов'язані, перш за все, із недостатністю інформації, яка б в повній мірі відображала реальну картину. Об'єктивною причиною цього залишаються триваючі бойові дії і перебування частини території країни під окупацією.

В Україні створено єдину екологічну систему, яка поєднує дані про поточний стан довкілля, про забруднення, забруднювачів та інструменти захисту довкілля. Ця система дозволяє формувати позови до Міжнародного суду ООН задля відшкодування збитків, заподіяних державі з боку агресора.

За даними Міністерства економіки, орієнтовні розрахунки збитків складають 56,7 млрд. євро [1]. На жаль, ці цифри зростають. Кожен новий день війни завдає довкіллю збитків приблизно на 102 мільйонів євро [2].

Ці оцінки шкоди довкіллю не включають збитки від теракту з боку росії на Каховській ГЕС. За підрахунками ООН, Міністерства економіки та Київської школи економіки, збитки від російського підриву Каховської ГЕС становлять майже 14 мільярдів доларів [3].

Зрозуміло, що розробка стратегії відновлення екологічного стану довкілля у повоєнний час, вимагає усвідомлення масштабів наслідків війни. Згідно даних Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України за період с початку повномасштабного вторгнення рф по серпень 2024 року, було зафіксовано 5531 фактів негативного впливу на довкілля, збитки, завдані навколишньому середовищу, оцінюються у 2,562 трлн грн. [4].

Моніторинг стану довкілля і його оцінка виступає першим кроком у розробці плану повоєнного відновлення. Як уже зазначалось, за ініціативою Міндовкілля, було створено платформу «ЕкоЗагроза», а також чат-бот «Екошкода». Це дозволяє отримувати актуальну інформацію щодо стану довкілля в режимі он-лайн [5].

Війна в Україні демонструє загострення глобальної залежності від традиційних викопних енергоресурсів і їх незахищеність, постійні радіаційні загрози внаслідок окупації ядерних об'єктів, продовольчу кризу та вплив на кліматичну систему.

Важливо зазначити те, що відновлення країни, повинно відповідати «зеленому стандарту». На он-лайн зустрічі, яка відбулась у липні 2024 року із

представниками міжнародних неурядових організацій і урядів Австрії та Хорватії, обговорювався принцип *Do No Significant Harm* (DNSH) у рамках потенційного відновлення України [6]. Цей принцип спрямований на те, щоб «усі дії та проекти, що реалізуються в рамках кліматичної політики, не мали негативного впливу на довкілля, біорізноманіття та здоров'я людини» – зазначає заступник міністра захисту довкілля та природних ресурсів України Сергій Власенко [7]. Представники уряду також наголосили, що дотримання вимог та подальший розвиток заходів кліматичної політики є важливою умовою вступу України до ЄС.

Вже зараз можна стверджувати, що зростання вартості викопного палива має прискорити розвиток екологічно чистих джерел енергії, включно з відновлюваними джерелами енергії, та швидше скоротити подальше використання викопного палива.

Отже на шляху відновлення екологічного стану довкілля у повоєнний час, основними завданнями постають, по-перше, оцінка шкоди навколишньому середовищу; притягнення агресора до відповідальності за шкоду та відновлення та реконструкція, включаючи перехід до «зеленої економіки».

Важливо наголосити про необхідність інтеграції екологічних стандартів у всі відновлювальні процеси. Під час реконструкції інфраструктури слід дотримуватися сучасних екологічних норм, впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій та інноваційних рішень. Крім того, особливу увагу необхідно приділити відновленню природних ландшафтів, які зазнали значних руйнувань через військові дії. Заходи щодо запобігання подальших екологічних катастроф, пом'якшення збитків мають бути пріоритетними, незважаючи на те, що війна все ще триває. Звісно, що це вимагатиме залучення всього українського суспільства та залежить від партнерства з міжнародними організаціями та державами для підтримки України в її зусиллях по відновленню екосистем і протидії екологічним наслідкам війни.

Перелік посилань

1. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/News/>.
2. <https://www.slovoidilo.ua/2024/01/21/novyna/bezpeka/nazvano-sumu-zbytkiv-yakux-zavdala-ukrayinskomu-dovkillyu-vijna>.
3. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=3e3b3bb4-7eb4-413c-ad09-f7bd4751a2f0&title=AgresoraDoVidpovidalnostiZaEkologichniZlochini>.
4. Міністерство захисту довкілля і природних ресурсів. URL: <https://mepr.gov.ua/>.
5. Бунякова Ю.Я., Рибак М.О. Аналіз еколого-економічних наслідків війни в Україні // *Інфраструктура ринку: електронне наукове фахове видання*, 2023. № 75. С.160-164.
6. <https://commission.europa.eu/document/download>.
7. <https://uwecworkgroup.info/uk/does-repower-eu-reinforce-or-contradict-the-green-deal/>